

نگاه **زکيه عاقلی؛ تاريخ پژوه**

كاشفان واقعي قاره آمريكا را بشناسيم

ابن اسود، نخستين مسافر قاره ناشناخته!

مردم‌شناسان، بومیان سرتاسر قاره آمریکا را، مهاجرانی آسیایی می‌دانند که در قرونِ بسیار دور، حداقل ۶ هزار سال قبل، از بخش شرقی آسیا و از طریق دریا برینگ – واقع در شرق چین – به این قاره مهاجرت کرده‌اند. بومیانی صلح‌دوست و متمدنی که غربی‌های خودشیفته و خودبرترین، برای تحقیر کردنشان، آنها را سرخپوست نامیدند. اما مسلمانان دریانورد نخستین افراد غیر بومی بودند که در آخر قرن سوم هجری، از طریق اقیانوس اطلس به این سرزمین ناشناخته رفتند، به‌طوری‌که مسعودی در کتاب «مروج الذهب» خود، نام فرمانده آن مسلمانان را «خشخاش بن مسعودبن اسود» می‌نویسد و بیان می‌کند: «گروهی بر آن رفته‌اند که این دریا، سرچشمه آب دریا‌های دیگر است و ما حکایت‌های شگفت‌انگیز این دریا را، با سرگذشت کسانی که جان را به خطر افکند، به بر آن سوار شده‌اند و بعضی نجات یافته و برخی تلف شده‌اند و چیزی‌ها که آنجا دیده‌اند، در کتاب اخبار الزمان آورده‌ایم. از آن جمله، مردی خشخاش نام از اهل اندلس بود که از پهلوانان و نوچگان قرطبه به‌شمار می‌رفت و گروهی از نوچگان را فراهم آورد و به کشتی‌ها که مهیا کرده بود، نشانیبد و به دریای محیط آدر قدیم به اقیانوس اطلس بحر محیط می‌گفته‌اند[راند و مدتی غایب بود، آنگاه با غنایم فراوان بازگشت و

حکایت وی میان مردم اندلس مشهور است...»(۱)

البته بعد از مسلمانان آندلس، در قرن ششم هجری قمری مسلمانان شمال آفریقا، از طریق دریای محیط به آمریکا مسافرت کردند. شریف ادریسی، جغرافی‌دان مشهور عرب، در کتابش جغرافی ادریسی که در قرن ششم تالیف شده، درباره سفر گروهی از دریانوردان شمال آفریقا که به قاره آمریکا با نهند، گزارش می‌دهد. در این گزارش، تماس دریانوردان مسلمان با بومیان جزایر کارائیب، به روشنی توصیف شده است. البته این افراد در قاره آمریکا نماندند و پس از دادوستد و حتی تبلیغ اسلام در میان برخی از اقوام بومی منطقه، به سرزمین خود بازگشتند. جالب است که در حال حاضر در موزه‌های ۲ کشور کوبا و مکزیک، کتیبه‌هایی از قرآن مجید به خط کوفی نگهداری می‌شود که قدمت آنها به ۷۰۰ تا ۸۰۰سال قبل می‌رسد.(۲)

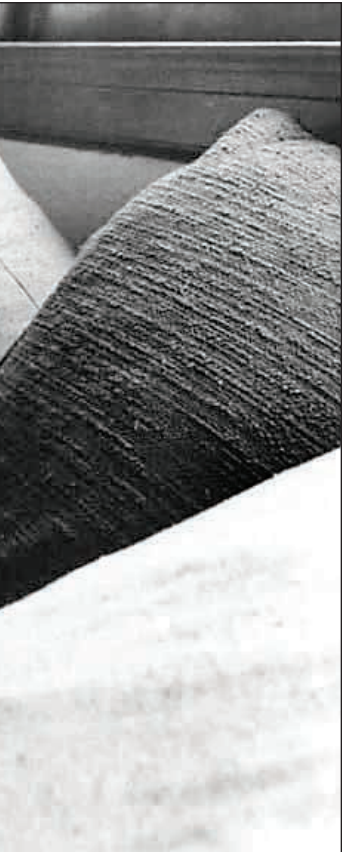
طرحی از چهره کریستف کلمب

از آنجا که مسلمانان به‌عنوان کاشفان اصلی و واقعی قاره آمریکا، خوی استکباری نداشتند و به‌دنبال غصب خاک و غارت منابع بومیان قاره آمریکا نبودند، تنها به ارتباطگیری ساده و تجارت با آنها بسنده کردند. اما اروپائیان استعمارگر دقیقاً مقابل رفتار متمدنانه مسلمانان، آنچنان جنایتی در حق سرخپوستان روا داشتند که هنوز استخوان‌های فرزندان آنها در گورهای دسته‌جمعی کشف می‌شود!

اما پس از آن نخستین اروپائیان که به قاره آمریکا رسیدند، وایکینگ‌های دریانورد بودند. ناگفته پیداست که وایکینگ‌ها هم، در این قاره نماندند و آن را برای بومیانش باقی گذاشتند. اما پس از سفر اتفاقی کریستف کلمب اسپانیایی(۳) در سال ۱۴۲۹ م. (همزمان با دوره مغول‌ها در ایران) به قاره آمریکا، کم‌کم سیل مهاجرت اسپانیایی‌ها و بعد بقیه اروپایی‌ها مثل هلندی‌ها، فرانسوی‌ها و انگلیسی‌ها، به این قاره آغاز شد. در آن زمان جمعیت بومیان قاره، بیش از یک میلیون نفر بود. آمیخته‌ای که هنوز استخوان‌های فرزندان آنها در گورهای دسته‌جمعی کشف می‌شود!

منابع:

۱- مسعودی، علی بن‌حسین، «مروج الذهب»، جلد اول، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ سوم ۱۳۶۵ش، صص ۱۱۱۶ و ۱۱۱۷
۲- خان‌بیگی، رامین (مجموعه مقالات)، «اسلام در قاره آمریکا»، مرکز مطالعات فرهنگی و بین‌المللی الهدی، چاپ اول ۱۳۸۱ش، صص ۱۱ و ۱۲
۳- کریستف کلمب به قصد پیدا کردن مسیری نزدیک تر آن‌هم از طرف غرب اروپا و اقیانوس آرام به سرزمین «هندوستان» را داشت که به شکل اتفاقی در این مسیر به قاره آمریکا رسید.
۴- انوری، حسن، «فرهنگ خفایای سخی»، انتشارات سخن، چاپ اول ۱۳۹۱ش، صص ۱۵۲ و ۱۵۴

دشمنی آمریکا با ایران و ایرانی ساسابقه‌ای نزدیک به یک‌قرن دارد. اشغال ایران در جریان جنگ جهانی دوم کود تا و ساقط کردن دولت قانونی دکتر مصدق و سپس غارت منابع ایرانیان به‌ویژه در بخش نفت از جمله اقداماتی است که عموم مردم از آن باخبرند اما پسا نوبواگان از تاریخچه و سابقه ۵۸ه‌ای تهاجم فرهنگی آمریکا به فرهنگ ایرانی و اسلامی ما مطلع نیستند. در مقال پی آمده به شکل مختصر این موضوع را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

گزارش انوشه میرمرعشی روزنامهنگار

دشمنی آمریکا با ایران و ایرانی ساسابقه‌ای نزدیک به یک‌قرن دارد. اشغال ایران در جریان جنگ جهانی دوم کود تا و ساقط کردن دولت قانونی دکتر مصدق و سپس غارت منابع ایرانیان به‌ویژه در بخش نفت از جمله اقداماتی است که عموم مردم از آن باخبرند اما پسا نوبواگان از تاریخچه و سابقه ۵۸ه‌ای تهاجم فرهنگی آمریکا به فرهنگ ایرانی و اسلامی ما مطلع نیستند. در مقال پی آمده به شکل مختصر این موضوع را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

ترویج رقص باله در اوج فحطی و بیماری در ایران
بعد از افول قدرت انگلستان در جریان جنگ جهانی دوم کم‌کم آمریکایی‌ها به فکر سلطه‌یافتن بر ایران افتادند. به این شکل پای جاسوسان آمریکایی به ایران بازشُد. برخی از این افراد به‌دنبال نفوذ در مراکز اقتصادی و شناخت معادن ایران بودند، برخی ابالاتداشتند به بسیاسیون و رجال درباری نزدیک شوند و البته برخی از آنها هم به‌دنبال نفوذ فرهنگی بودند. یکی از جاسوسه‌های قدرتمند آمریکایی که چندسالی در ایران به انجام ماموریت خود برای نفوذ و تأثیرگذاری بر فرهنگ ایرانیان اقدام کرده «لیدی کوک» نام دارد. نیل‌گراهام کوک آمریکایی در ظاهر هنرپیشه و قاص بود اما رسماً تحت‌استخدام وزارت امور خارجه آمریکا مشغول پیشبرد اهداف ایالات‌متحده در کشور‌های مختلف ازجمله ایران قرار داشت. او در سال ۱۹۴۲ م.(۱۳۲۱ش) و در زمانی که سربازان آمریکایی و انگلیسی برای کمک به شوروی در جنگ با آلمان‌ها کشورمان را اشغال کرده بودند، به ایران آمد. خیلی سریع به دربار ایران از تباط گرفت و با کمک خواهران محمدرضا پهلوی (شمس و اشرف) در تهران کلاس «آموزش رقص» و «مهایش» راه‌اندازی کرد. جالب است که در سال بعد و به فرمان سفارت آمریکا، وزارت کشور ایران نیل‌گراهام کوک آمریکای را استخدام کرد. او بعد از استخدام در وزارت کشور ایران اقدام به تاسیس اداره تئاتر و تشکیل گروه رقص باله و تاسیس اپرای ملی ایران کرد آنهم در شرایطی که ایران اشغال شده در گیر فحطی نان، شیوع بیماری‌های همه‌گیر و مشکلات عدیده بود. کوک تا سال ۱۳۲۵ش در ایران ماند و با تلاش بسیار به ترویج ارزش‌های آمریکایی و غربی کردن ذهن جوانان خانواد‌ه‌های ثروتمند تهرانی پرداخت. وی پس از اتمام ماموریت خویش در ایران از آشفتل خود در وزارت کشور و کارمندی سفارت آمریکا در تهران استعفا کرد و برای انجام ماموریت‌های ارزشزای جدید به کشورهای آذربایجان، ترکیه، افغانستان و ایتالیا رفت و پس از اتمام ماموریتش در این کشور‌ها به آمریکا برگشت. جالب است که چند سال بعد لیدی کوک رقص به هندوستان رفت و در شمار پیروان مهاتما گاندی در آمدآاز چگونگی ماموریت او در هند اطلاعات چندانی نداریم اما منابع تاریخی ثبت کرده‌اند که پس از ۲سال از گاندی دست کشید و بعد از ترک هندوستان به فلسطین اشغالی رفت(۱). متأسفانه تأثیرات این جاسوسه رقص بر فضای ذهنی بسیاری از اهالی تئاتر و موسیقی تا سال‌های سال باقی ماند و حتی تا امروز هم نتوانسته‌ایم به شکل کامل در این‌باره هنر او مانیتستی و ارزش‌های آمریکایی در این رشته‌های هنری موفق باشیم.

بنیادی برای انحراف فکری کودکان ایرانی
بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ش و حذف تدریجی سلطه استعمار انگلیس بر دربار و رجال پهلوی، رسماً آمریکا بر فضای سیاسی و اقتصادی کشور تسلط یافت اما قطعاً آمریکایی‌ها از فضای فرهنگی ایران غافل نبودند و سلطه فرهنگی بر ایرانیان را دنبال می‌کردند. یکی از اقدامات آنان برای تغییر فرهنگ

تاریخ

هالیوودی باشید نه وطنی!

نظری بر دشمنی فرهنگی آمریکا با ایرانیان در ۵۸ دهه گذشته

ایرانیان، حمایت وسیع از تاسیس نخستین شبکه تلویزیونی ایران بود که توسط یک بهائیی به نام حبیب ثابت پاسال در سال ۱۳۳۷ش راه‌اندازی شده بود؛ تلویزیونی که تقریباً همه انیمیشن‌ها، فیلم‌ها و سریال‌هایش آمریکایی بود و مروج فرهنگ یانکی‌ها اما از آنجا که در آن زمان عموم مردم شهرها و روستاهای ایران تلویزیون نداشتند آمریکا به فکر روش دیگری برای تغییر فرهنگ ایرانیان افتاد. به این شکل که مأموران انتشارات «فرانکلین» با هدف ترویج فرهنگ لیبرالی و تلاش برای ترویج «سبک زندگی آمریکایی» در ایران وارد کشورمان شدند. در واقع بنگاه فرهنگی فرانکلین – که با هدایت سازمان «سیا» فعالیت می‌کرد- برای پیشبرد اهدافش در ایران و از طریق واسطه‌هایی در سال ۱۳۳۸ش مجوز تاسیس این مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی را در تهران گرفت. جالب است که مؤسسه فرانکلین از سال تاسیس او وقوع انقلاب اسلامی ۱۵۰۰ عنوان کتاب ترجمه و چاپ کرده است که عمده آنها با موضوع شناخت کشورهای غربی و سبک زندگی آمریکایی و بعضاً راه‌مان غیراخلاقی بوده است اما در بخش کودک و نوجوان متولیان فرانکلین با دستور شخص شاه کار بسیار مهم و استراتژیک پهلوی با چاپ کتاب داستان‌های ترجمه‌ای برای گروه سنی کودک و نوجوان با محتواهای شرک‌آلود و بر اساس قصه‌های جادوگری یا مروج فرهنگ آمریکایی رسماً در راستای تغییر هویت فرهنگی کودکان و نوجوانان فعالیت می‌کرد(۲).

ایران و از طریق واسطه‌هایی در سال ۱۳۳۸ش مجوز تاسیس این مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی را در تهران گرفت. جالب است که مؤسسه فرانکلین از سال تاسیس او وقوع انقلاب اسلامی ۱۵۰۰ عنوان کتاب ترجمه و چاپ کرده است که عمده آنها با موضوع شناخت کشورهای غربی و سبک زندگی آمریکایی و بعضاً راه‌مان غیراخلاقی بوده است اما در بخش کودک و نوجوان متولیان فرانکلین با دستور شخص شاه کار بسیار مهم و استراتژیک پهلوی با چاپ کتاب داستان‌های ترجمه‌ای برای گروه سنی کودک و نوجوان با محتواهای شرک‌آلود و بر اساس قصه‌های جادوگری یا مروج فرهنگ آمریکایی رسماً در راستای تغییر هویت فرهنگی کودکان و نوجوانان فعالیت می‌کرد(۲).

محتوای کتب درسی مقطع دبستان رسماً به آمریکایی‌ها واگذار شد در کنار این مسئله، بنیاد فرانکلین و زیرمجموعه‌های انتشاراتی آن در دوره پهلوی با چاپ کتاب داستان‌های ترجمه‌ای برای گروه سنی کودک و نوجوان با محتواهای شرک‌آلود و بر اساس قصه‌های جادوگری یا مروج فرهنگ آمریکایی رسماً در راستای تغییر هویت فرهنگی کودکان و نوجوانان فعالیت می‌کرد(۲).

جاسوسه ضدحجاب

فعالیت‌های استعماری آمریکا در بخش سیاست و اقتصاد و فرهنگ در ایران ادامه داشت که با فرارسیدن سال ۵۷شعله‌های انقلاب مردم مسلمان ایران به رهبری امام‌خمینی(ره) زبانه کشید. گرچه با مشخص شدن نشانه‌های پیروزی انقلاب مردم مسلمان ایران آمریکایی‌ها با فرستادن مأمور ویژه خود یعنی ژنرال هایزر به‌دنبال انجام کودتا برای بازگرداندن شاه به کشور بودند اما هوشیارچ و امام و مردم مانع از توطئه‌های آنها شد. پس آنها مجبور به جایگزین کردن جاسوس‌های فرهنگی خود به جای مأموران رسمی سیاسی و نظامی‌شان شدند. «کیت میلث» نویسنده و مجسمه‌ساز از رهبران جنبش فمینیسم در آمریکا بود. او همزمان با اوج‌گیری جریان انقلاب اسلامی به ایران آمد تا ظاهر انقلاب ایران را دنبال کند اما وقار و ادب برای مانع ایجاد کردن بر سر راه انقلاب اسلامی و خرابکاری در اندیشه‌های اسلامی این انقلاب به ایران آمده بود. او خود را بنیانگذار «کمیته‌ای برای آزادی هنر و اندیشه در ایران» می‌نامید و با به همین بهانه هم در تجمعات و تظاهراتی که علیه حجاب در اسفند ۱۳۵۷ش به کمک زنان به‌اصطلاح روشنفکر و در واقع ضدانقلاب در شهر تهران به راه می‌انداخت سخنرانی می‌کرد. کیت میلث با فعالیت انقلابیون مخالف بود و در تمام سخنرانی‌هایش از حجاب به‌عنوان مانع آزادی زنان و فعالیت اجتماعی آنان با حرارت سخن می‌گفت. بر اساس سند شماره ۹۸اسناد لانه جاسوسی مورخ ۱۳ مارس ۱۹۷۹ م.(۲۳اسفند ۱۳۵۷ش) درباره نقش آفرینی کیت میلث در تظاهرات ضدحجاب زنان روشنفکر در دانشگاه تهران آمده است: «بیش از ۱۰۰هزار زن و مرد جهت استماع صحبت‌ها و سخنرانی‌هایی در مورد حقوق زنان از دانشگاه به سمت میدان آزادی (شهید ساسق) راهپیمایی یافت اما قطعاً آمریکایی‌ها از فضای فرهنگی ایران را دستخیز می‌کردند اما اجتماع دیپور در مقایسه با تظاهرات گذشته آروز قبل موفقان و مخالفان

حجاب شدیداً با هم درگیر شده بودند از وضعیت آرام‌تری برخوردار بود. همچنین «کیت میلث» از رهبران جنبش زنان در آمریکا در این تظاهرات شرکت کرد(۳)».
جالب است که بعد از ناموفق بودن مأموریت میلث در ایران و حمایت همه‌جانبه زنان مسلمان ایرانی از حجاب و مخالفت‌شان با بی‌حجابی وی مجبور شد به آمریکا برگردد. اما او بعد از رفتن از ایران تا زمان مرگش در سال ۱۳۹۶ش همیشه جزء تهیه‌کنندگان و امضاکنندگان بیانیه‌های ضدحقوق‌ بشری علیه جمهوری اسلامی ایران بود.

نظم‌نوین جهانی و براندازی فرهنگی

بعد از تشکیل نظام جمهوری اسلامی و به‌ویژه پس از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا، این کشور رسماً با تحریم اقتصادی ایران جنگ را علیه نظام نوپای اسلامی ما آغاز کرد. کمی‌بعد هم با چراغ‌سبز آمریکا به صدام، حمله نظامی ارتش بعث او به خاک ایران با حمایت کامل غرب آغاز شد و تا آخر جنگ هم ادامه پیدا کرد. اما مقاومت جانانه مردم و مستولان راه او توانست بعد از ریگان و در فاصله سال‌های آمریکایی‌ها در زمان جورج بوش پدر مجبور شدند تا دوباره به سراغ راه‌های فرهنگی برای مقابله با مردم ایران و ساقط کردن نظام جمهوری اسلامی ایران برونند.

جورج اچ بوش معروف به جورج بوش پدر در سال‌های ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۹-۱۳۶۰ تا ۱۳۶۸ش- معاون رئیس‌جمهور آمریکا یعنی رونالد ریگان بود. او توانست بعد از ریگان و در فاصله سال‌های ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۳ میلادی- ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۱ش- رئیس‌جمهور آمریکا شود. او چون در دوره معاونت خود تجربه حمایت همه‌جانبه از صدام را داشت، عمیقاً متوجه شده بود که ایران را نمی‌توان با حمله نظامی از پای در آورد پس باید روش‌های دیگری را برای سوزنکونی آن به‌کار می‌یست. بوش پدر در ۲سال بعد از پایان جنگ تحمیلی صدام

فعالیت‌های استعماری آمریکا در بخش سیاست اقتصاد و فرهنگ در ایران ادامه داشت که با فرارسیدن سال ۵۷شعله‌های انقلاب مردم مسلمان ایران به رهبری امام‌خمینی(ره) زبانه کشید.

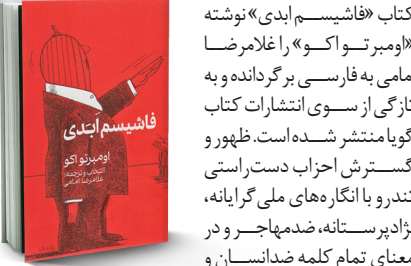
گرچه با مشخص شدن نشانه‌های پیروزی انقلاب مردم مسلمان ایران، آمریکایی‌ها با فرستادن مأمور ویژه خود یعنی ژنرال هایزر به‌دنبال انجام کودتا برای بازگرداندن شاه به کشور بودند اما هوشیاری امام‌خمینی(ره) و مردم مانع از توطئه‌های آنها شد

«کیت میلث» جاسوسه‌ای ایرانی آمریکا به ایران

تاریخ سیاسی

فاشیسم ابدی

کتاب «فاشیسم ابدی» نوشته «امبر تو آکو» را غلامرضا امامی به فارسی برگردانده و به تازگی از سوی انتشارات کتاب گویا منتشر شده‌است. ظهور و گسترش احزاب دست‌راستی تندرو با انگار ه‌های ملی‌گرایانه، نژادپرستانه، ضدمهاجر- و در معنای تمام کلمه ضدانسان و

طبیعت، آن هم در سال‌های آغازین هزاره سوم، نشان می‌دهد که چرا فاشیسم، فرزند خلف سرمایه‌داری است که هرچه لجام‌گسیخته‌تر می‌شود، با پیچیدگی بیشتری در همه شئون زیستی ما رسوخ کرده و باقی مانده و ابدی می‌شود! اگر زمانی فاشیسم فقط با چند دست‌لیس سیاه‌و یک‌بازوبند صلیب‌شکسته و تأکید بر نژاد برتر و… نمود داشت، امروز با کاری که رسانه‌های ارگان تولیدیسلم طی چند دهه تسلط‌بی‌چون‌وچرا بر ذهن و زبان ما انجام داده‌اند، بسیار پیچیده‌تر و دیرپا‌تر شده‌است. کتاب «فاشیسم ابدی» مجموعه مقالاتی است که «امبر تو آکو» با نوشتن آنها، دامنه فشم انسان امروزی را به سرحداتی گسترش داده که می‌توان گفت هر انسان آزاد و آزاده‌ای باید به خاطر شان مدیون او باشد. اکو در فاشیسم ابدی توضیح می‌دهد که چگونه سنت‌گرای، خر‌درگیزی، ملی‌گرای، قهرمان‌گرای، جنگ‌دل‌می و دیگر مظاهر ضدنقیض جمع‌شده در لحظه اکنون جهان، الگویی از فاشیسم را ساخته و پرداخته‌اند که هر روز دور و بر ما در حال قوام و گسترش است. فاشیسم ابدی جناب امبر تو آکو را باید خواند، چون اگر دیر بخشیم، فاشیسم ناب‌و یابان‌رخنه کرده در جهان، هرچه از خرد، احساس، انسان، طبیعت، آزادی و رهایی‌تر زمان مانده، به فراموشی ابدی خواهد پیوست.

انتشارات کتاب گویا این کتاب ۳۶۳صفحه‌ای را به بهای ۱۱۰هزار تومان منتشر کرده‌است.

تاریخ ادبیات

خاطره کوچ

کتاب «خاطره کوچ» نوشته «عبدالرزاق گورنه» نویسنده برنده نوبل را غلامرضا امامی فرشته عدلی به فارسی برگردانده‌اند و به تازگی از سوی انتشارات گویا راهی بازار نشر شده است. انسان سفیدپوست غربی، تمدن‌اش را بر الماس، طلا،

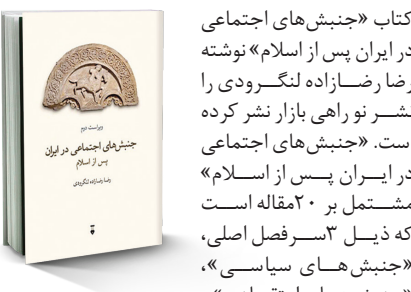
استخوان‌ها، ججه‌ها و خون بنا نهاده و رد جراحی که بر پیکر مردمان بومی سرزمین‌های دیگر گذاشته، ابدی است؛ از گذر قرن‌ها و استعماری که از هیچ امر اخلاقی پیروی نمی‌کرد، هر چه باقی مانده، هیچ نبوده جز کشتار، تجلوز، قفر، گرسنگی و تشنگی.

عبدالرزاق گورنه، یکی از سرآمدان رمان‌نویسی پس‌استعماری، کتاب‌هایش را بر تجربه شهروند درگیر وحوش داخلی و خارجی بنا کرده که هم آوار سرزمین از دست‌شده‌اش را آرا دیده و تلخ‌ترین و جانکاه‌ترین معنای مهاجربودن را در کتاب «خاطره کوچ» روایتی از میان روایت‌های اوست که جزایی با ععیان یا خشمی برخاسته از فهم‌وضعیت، علیه استبداد دست‌نشانده استعمار شوریده است. گورنه البته به‌خوبی می‌داند که خشم شورشیان آران‌خواه، برای رهایی از ظلم ظالمان کفایت نمی‌کند و جامعه سنت‌زده و پیشامدرن گرفتار در جنگال جزبان، به این اسانی‌ها به‌آزادی ن‌نمی‌دهد.

انتشارت گویا این کتاب ۲۷۱صفحه‌ای را به بهای ۹۰هزار تومان منتشر کرده است.

تاریخ ایران

جنبش‌های اجتماعی در ایران

کتاب «جنبش‌های اجتماعی در ایران پس از اسلام» نوشته رضا رضازاده لنگرودی را نشر نو راهی بازار نشر کرده است. «جنبش‌های اجتماعی در ایران پس از اسلام» مستعمل بر ۲۰مقاله است که ذیل ۳سر فصل اصلی، «جنبش‌های سیاسی»، «جنبش‌های اعتقادی» و «جنبش‌های قومیان» را به‌عنوان فصل‌ها و فصول اول تا پنجم هجری به بحث می‌گذارد؛ از ابولمس خراسانی و متقع تا مرداویج گیلی، از فرقه مرجه تا ابن‌مقفع و خرمدینان و در آخر قرمطیان در بحرین و یمن و خراسان.

نویسنده کتاب، رضا رضازاده لنگرودی با بهره‌گیری دانش‌ورانه از منابع پرشمار غربی و شرقی، تصویری چندوجهی از کششگران تاریخ‌ساز در این عصر می‌سازد که در دل تعارضات قدرت و مناقشات دینی، اقتدار و

جهان‌روایی را به مبارزه می‌طلباند.
در نویسنده در یادداشتی که بر وب‌سایت دوم کتاب نوشته، آورده است: «در سال ۱۳۸۵ کتاب جنبش‌های اجتماعی در ایران پس از اسلام چاپ شد که مجموعه‌ای از ۹مقاله بود. در چاپ مجدد این کتاب، فرصتی پیش آمد تا مؤلف مقالات مستقلی را که در چند دهه پیش در دانشنامه‌ها و مجموعه مقالات چاپ شده بودند، گرد آورد و بازنگری کند و با حذف مطالب مقدماتی و تکراری و تجدیدنظرهای لازم، به این مجموعه بیفزاید و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد».
وبراست دوم این کتاب را نشر نو ۴۶۳صفحه به بهای ۱۶۰هزار تومان منتشر کرده است.